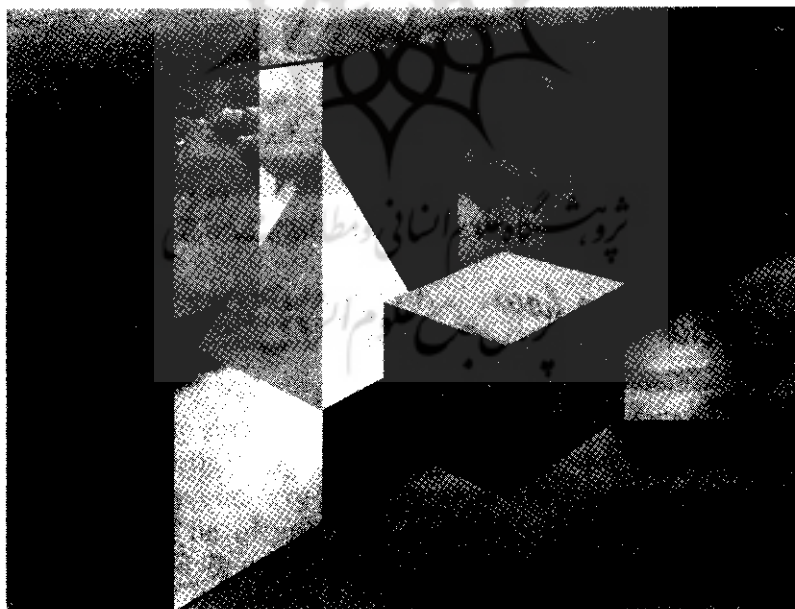

ارزشهای بنیادین در نظریه‌های حفظ سرمایه

در نظریه‌های حفظ سرمایه به تبیین ارتباط مفاهیم سود و سرمایه و مفهوم سرمایه حفظ شده پرداخته شده است که با توجه به استوار بودن هر یک از این نظریه‌ها بر مفاهیم ارزشی متفاوت، با تعاریف متفاوتی از سود و نگهداشت سرمایه در هر کدام از آنها روبه‌رو هستیم.

حمیدرضا علمشاهی

خالص داراییهای آنها افزوده می‌گردد سود آنان به‌شمار می‌آید.

بنابراین سود به عنوان مبلغی که به خالص داراییها یا همان سرمایه واحدهای انتفاعی افزوده می‌شود، از تعریفی دوسویه، هم در ارتباط با داراییها و هم در ارتباط با سرمایه برخوردار است.

در نظریه‌های حفظ

سرمایه به تبیین ارتباط مفاهیم سود و سرمایه و مفهوم سرمایه حفظ شده پرداخته شده است که با توجه به استوار بودن هر یک از این نظریه‌ها بر مفاهیم ارزشی متفاوت، با تعاریف متفاوتی از سود و

نتایج عملیات واحدهای انتفاعی از درآمدها و هزینه‌ها و تفاوت بین آنها که بر حسب مورد سود یا زیان دوره مالی است، تشکیل می‌گردد که هر یک از این اقلام نیز در ارتباط با داراییها تعریف پذیر می‌باشند. سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در داراییهای مورد استفاده در

می‌شود.

آن بخش از بازده پولی که صرف پرداخت به منابع سرمایه‌ای استقراض شده می‌شود، هزینه‌های مالی واحدهای انتفاعی را تشکیل می‌دهد و بخش دیگر که به

فعالیت‌های انتفاعی از محل سرمایه واحدهای انتفاعی و نیز منابع سرمایه‌ای استقراض شده توسط آنها صورت می‌پذیرد و بازده پولی حاصل نیز متناسب با کاربرد منابع به آنها اختصاص یافته و پرداخت

نگهداشت سرمایه در هر کدام از آنها رویه‌رو هستیم. اما پیش از پرداختن به این مفاهیم، ببینیم سرمایه از دیدگاه اقتصاد و حسابداری چگونه تعریف می‌شود.

سرمایه در مفهوم اقتصادی آن، یکی از عوامل تولید در بنگاههای اقتصادی بوده و مجموعه کالاهای به کار گرفته شده در فرایند تولید را شامل می‌شود.

در نظریه هزینه تولید، عوامل تولید بر این اساس که در کوتاهمدت می‌توانند متناسب با سطوح مختلف تولید تغییر نمایند و یا بدون تغییر بمانند، به دو دسته متغیر و ثابت تفکیک شده‌اند.

زمین، ساختمان، تاسیسات، ماشینها و تجهیزات و آن بخش از ابزار کار که با تغییر در میزان تولید، افزایش یا کاهش نمی‌یابند از جمله نهاده‌های ثابت تولید بوده و به عنوان عوامل سرمایه‌ای به‌شمار می‌آیند.

اما سرمایه در مفهوم حسابداری آن، دامنه‌ای گسترده‌تر از مفهوم اقتصادی آن را در بر می‌گیرد.

از دیدگاه حسابداری، سرمایه، حقوق مالی صاحبان یک واحد انتفاعی نسبت به خالص داراییهای آن محسوب می‌شود. در اینجا داراییها شامل تمام نهاده‌های ثابت و متغیر مورد اشاره در اقتصاد و نیز امتیازات و اقلام پولی است که در فعالیتهای انتفاعی به کار گرفته می‌شوند و با عنوان داراییهای ثابت، نامشهود و جاری تفکیک می‌شوند^۱، اما می‌گوییم خالص داراییها، زیرا سرمایه‌گذاری در بخشی از آنها از محلی غیر از آورده‌های صاحبان واحد انتفاعی صورت پذیرفته است.

حاصل به کار افتادن داراییها در فعالیتهای انتفاعی، درآمد واحد انتفاعی است که به تدریج در طی دوره مالی تحصیل می‌شود. در واقع درآمد، برابند فعالیتهای خرید، ساخت، تحویل کالاهای ساخته شده، فروش کالاها و حق انتفاع داراییها و ارائه خدمات است که مجموعاً فعالیتهای

انتفاعی واحدها را تشکیل می‌دهند. مجموعه این فعالیتهای انتفاعی که تکمیل آنها لازمه تحصیل درآمد است، اصطلاحاً فرایند کسب سود نامیده می‌شود.

درآمد یک واحد انتفاعی معمولاً هنگامی قابل شناسایی و ثبت خواهد بود که فرایند کسب سود کامل شده و یا نزدیک به کامل شدن باشد و مبادله نیز انجام گرفته باشد. این شرایط شناسایی درآمد، مفهوم اصل تحقق درآمد در حسابداری را تشکیل می‌دهد، از این رو درآمدی که بنا بر اصل تحقق شناخته می‌شود به میزانی که دریافت شده و یا انتظار می‌رود دریافت شود، اندازه‌گیری شده و به ثبت می‌رسد.

تعریف درآمد در استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره ۱۸ با عنوان شناخت درآمد بر همین اساس و در ارتباط با داراییها ارائه شده است:

“درآمد، عبارت است از جریان ورود ناخالص وجوه نقد، دریافتها و سایر مابه‌ازاهایی که از فروش کالا، ارائه خدمات و استفاده دیگران از منابع واحد تجاری که مولد سود تضمین شده (بهره)، حق امتیاز و سود سهام است، در روند عادی فعالیتهای تجاری حاصل می‌شود. اندازه‌گیری درآمد براساس مبالغی صورت می‌گیرد که بابت فروش کالا یا ارائه خدمات به حساب مشتریان منظور می‌شود یا در نتیجه استفاده دیگران از منابع واحد تجاری کسب می‌شود^۲...”

اما در کنار درآمدهای حاصل از فعالیتهای انتفاعی و پیوسته، درآمدهای حاصل از عملیات فرعی و رویدادهای تصادفی نیز وجود دارند که به عنوان درآمدهای غیرعملیاتی شناسایی و ثبت می‌شوند. از سوی دیگر، در برابر درآمدهای تحقق یافته، هزینه‌های انجام شده برای تحقق درآمدها قرار دارند.

این هزینه‌ها براساس روشهای شناخت هزینه پذیرفته شده در حسابداری شناسایی

و ثبت می‌شوند تا برای تعیین سود خالص با درآمدها مقابله شوند. به این ترتیب سود خالص را می‌توان مازاد درآمدهای تحقق یافته نسبت به هزینه‌های انجام شده برای تحقق درآمدها در طول دوره مالی تعریف کرد که پس از کسر مالیات به افزایش خالص داراییها یا همان سرمایه واحد انتفاعی می‌انجامد.

براساس این تعاریف، پیکره سرمایه و طبقات آن در واحدهای انتفاعی با روشنی بیشتری نمایان می‌شود. سرمایه یک واحد انتفاعی سودآور در سالهای پس از تاسیس در واقع از دو بخش سرمایه تحصیل شده و سرمایه پرداخت شده تشکیل می‌گردد.

سرمایه تحصیل شده شامل سودهای برداشت یا توزیع نشده‌ای است که در داخل واحد انتفاعی سرمایه‌گذاری مجدد شده است و در برابر آن، سرمایه اولیه واحد انتفاعی با عنوان سرمایه پرداخت شده قرار دارد.

هدف از تفکیک و طبقه‌بندی حقوق صاحبان واحدهای انتفاعی در ترازنامه‌ها نیز ارائه اطلاعات مربوط به تغییرات تاریخی اقلام تشکیل دهنده سرمایه آنها می‌باشد.

فعالیت سودآور یک واحد انتفاعی در طی یک دوره مالی سبب می‌شود افزون بر این که سرمایه اول دوره واحد در پایان دوره حفظ شود، بر میزان آن نیز افزوده شود. سرمایه حفظ شده مفهومی است که در ارتباط با آن نظریه‌های دوگانه زیر مطرح می‌باشند:

- نظریه حفظ سرمایه مالی؛
- نظریه حفظ سرمایه مادی.

نظریه حفظ سرمایه مالی

در این نظریه، حفظ ارزش پولی سرمایه یا حفظ سرمایه پولی اساس مفهوم حفظ سرمایه به‌شمار می‌آید.

براین اساس فزونی یا برابری مبالغ پولی سرمایه‌گذاری شده در پایان دوره

نسبت به سرمایه پولی به کار انداخته شده در فعالیتهای انتفاعی در ابتدای دوره، نشانه محفوظ ماندن سرمایه است^۱. بنابراین تا هنگامی که فرایند کسب سود تکمیل نشده باشد، واحد انتفاعی هنوز سودی تحصیل نکرده و در جریان برگشت سرمایه قرار دارد. به این ترتیب در نظریه پیشگفته، موضوع اندازه‌گیری ارزش دفتری خالص داراییها یا همان ارزش ویژه واحد انتفاعی مطرح می‌باشد. ارزشهای ثبت شده تاریخی داراییها و بدهیها از آن جهت که می‌توانند هم مبالغ سرمایه‌گذاری شده در خالص داراییها و هم مبلغ تحصیل شده در ازای سرمایه‌گذاریها یعنی بازده سرمایه‌گذاری در طی دوره مالی را به میزان واقع شده نشان دهند، به عنوان مبانی قابل اتکا و عینی در این اندازه‌گیریها مطرح بوده و مورد استفاده قرار می‌گیرند. در واقع قابلیت اتکا و ویژگی بارز ارزشهای تاریخی است؛ ارزشهایی که در موارد استهلاک و نقصان اقلام دارایی از قابلیت تعدیل نیز برخوردار می‌باشند. ارزشهای تاریخی داراییها، میزان وجه نقد پرداختی در هنگام خرید و یا ارزش نقدی ما به ازای واگذاری برای تحصیل آنها می‌باشد. ارزشهای تاریخی بدهیها، میزان وجه نقد دریافتی و نیز ارزش نقدی داراییها و خدمات خریداری شده در ازای تعهد پرداخت آنها می‌باشد.

اما با گذشت زمان و کاهش توان خرید پول و افزایش قیمت‌های نسبی کالاها و خدمات، ارزشهای ثبت شده تاریخی به دلیل مربوط بودن با گذشته، نشان دهنده میزان تغییرات واقعی سرمایه در شرایط جدید اقتصادی نیستند. نظریه حفظ سرمایه مادی نیز در همین ارتباط در برابر نظریه حفظ سرمایه مالی مطرح می‌باشد.

نظریه حفظ سرمایه مادی

۶۴ در این نظریه، حفظ توان تولیدی اساس مفهوم حفظ سرمایه می‌باشد. منظور از

حفظ توان تولیدی، نگهداری کمینه‌ای از داراییهای عملیاتی جهت تداوم فعالیتهای سودآور توسط واحد انتفاعی است.

به عبارت دیگر یک واحد انتفاعی باید توانایی جایگزینی داراییهای استفاده شده در فرایند تولید در طی یک دوره را با داراییهای مشابه در پایان آن دوره داشته باشد. در شرایط تورمی و افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، ممکن است یک واحد انتفاعی بخواهد برای پرهیز از خرید گرانتر مواد اولیه مورد استفاده در تولیدات خود، اقدام به خرید بیشتر مواد اولیه با قیمت‌های کنونی نموده و این‌گونه موجودیها را بیش از میزان همیشگی آنها افزایش دهد. در این حالت چنین واحدی با سرمایه‌گذاری بیشتر در میزان موجودیها در طی این دوره در عمل به حفظ توان تولیدی خود در طی دوره آتی پرداخته است. اما سنجش حفظ توان تولیدی الزاماً مترادف با جایگزین‌سازی عملی داراییها نیست. اندازه‌گیری ارزشهای جاری داراییها و بدهیها روش دیگری برای سنجش حفظ توان تولیدی یا همان سرمایه مادی است.

به بیان دیگر، مانا بودن ارزش خالص داراییهای ابتدای دوره یک واحد انتفاعی در پایان همان دوره برحسب قیمت‌های جاری، مترادف با محفوظ ماندن سرمایه مادی آن واحد انتفاعی است. ارزشهای جاری داراییها، میزان وجه نقد یا ارزش نقدی ما به ازایی است که در حال حاضر برای خرید یا تحصیل آنها باید پرداخت شود و ارزشهای جاری بدهیها نیز میزان وجه نقد یا ارزش نقدی ما به ازایی است که در حال حاضر برای تسویه آنها باید تادیه شود.

به این ترتیب با اندازه‌گیری ارزشهای جاری داراییها و بدهیها، امکان اندازه‌گیری تغییرات واقعی سرمایه و میزان سود قابل برداشت یا توزیع پس از حفظ سرمایه فراهم می‌شود. اما با رویکرد حفظ سرمایه مادی به اقلام سود و سرمایه و شناسایی و

بازتاب آثار افزایش قیمت‌ها بر نتایج عملیات واحدهای انتفاعی، موضوع گزارشگری مالی بر مبنای ارزشهای جاری نیز مطرح می‌شود. هر چند که هدف از ارائه صورتهای مالی چه بر مبنای ارزشهای تاریخی و چه بر مبنای ارزشهای جاری، این نیست که ارزش تمامیت واحد انتفاعی مستقیماً نشان داده شود.

در حال حاضر گزارشگری مالی براساس ارزشهای جاری به چند شیوه انجام پذیر است که در همه آنها آثار متقابل تغییرات قیمت‌ها و چگونگی تامین مالی واحدهای انتفاعی شناسایی و از راه تعدیل عناصر صورتهای مالی منعکس می‌شوند. بدینسان اندازه‌گیری و گزارشگری سود سالانه پس از نگهداری توان تولیدی و حفظ سرمایه مادی انجام می‌پذیرد و سود اندازه‌گیری شده نشان دهنده مبلغی است که خروج آن از واحد انتفاعی به شکل برداشت یا توزیع موجب کاهش توان تولیدی و گسستگی فعالیت سودآور آن نخواهد شد. اگر چه هنوز توافق جهانی درباره ارائه صورتهای مالی اساسی بر مبنای ارزشهای جاری به جای ارزشهای تاریخی و یا ارائه این‌گونه صورتهای به عنوان صورتهای مالی مکمل، پدید نیامده است ولی در هر حال تهیه چنین صورتهایی به دلیل ارائه اطلاعات مالی مربوط، در شرایط تورمی می‌تواند در تصمیم‌گیریهای اقتصادی بسیار سودمند باشد.

پی‌نوشت

۱- نیروی کار آزموده و آموخته نیز در شمار داراییهای نامحسوس واحدهای انتفاعی است ولی مبالغی در ارتباط با ارزش این‌گونه داراییها شناسایی و در حساب دارایی ثبت نمی‌شود.

۲- استانداردهای بین‌المللی حسابداری، نشریه شماره (۸۸) سازمان حسابرسی

۳- گردش سرمایه در اقتصاد شامل چرخه تبدیل سرمایه پولی به سرمایه تولیدی، سرمایه تولیدی به سرمایه کالایی و سرانجام سرمایه کالایی به سرمایه پولی است که در صورت سوددهی، با دریافت مازاد پولی همراه است.

پذیرش دانشجو برای دومین دوره آموزشی

مرکز آموزش حسابداران خبره مدیریت (CIMA)

انجمن حسابداران خبره ایران و دانشکده حسابداری و علوم مالی دانشگاه صنعت نفت با همکاری انستیتو حسابداران خبره مدیریت انگلستان (CIMA) پس از موفقیت در برگزاری اولین دوره آموزشی CIMA در مرکز آموزش حسابداران خبره مدیریت در نظر دارد برای دومین دوره آموزشی خود دانشجو بپذیرد.

انجمن حسابداران خبره ایران

ویژگیهای دوره

الف) دوره آموزش دوساله و مشتمل بر ۴ ترم می باشد و کلیه دروس به زبان انگلیسی تدریس خواهد شد.

ب) امتحانات تماماً زیر نظر انستیتو حسابداران خبره مدیریت انگلستان برگزار می شود و ارزیابی دانشجویان در سطح بین المللی توسط CIMA انجام می یابد.

ج) دانشجویان پس از گذراندن امتحانات و احراز تجارب حرفه ای و تخصصی، از CIMA مدرک تخصصی اخذ نموده و به عضویت انستیتو مزبور پذیرفته می شوند. این عضویت از اعتبار و مقبولیت بین المللی برخوردار می باشد.

CIMA

شرایط شرکت در دوره

- ۱- دارا بودن درجه کارشناسی در یکی از رشته های حسابداری، بازرگانی، مدیریت، اقتصاد، کامپیوتر، بانکداری، مهندسی صنایع و سایر رشته های مرتبط
- ۲- حداکثر سن ۴۵ سال
- ۳- موفقیت در آزمون زبان انگلیسی و ریاضیات عمومی مرکز آموزش حسابداران خبره مدیریت که در نیمه اول مهرماه برگزار خواهد شد.

مدارک مورد نیاز

از واجدین شرایط تقاضا می شود مدارک زیر را به آدرس دانشکده حسابداری و علوم مالی دانشگاه نفت واقع در خیابان ستارخان، خیابان خسرو جنوبی، ضلع شرقی باشگاه شماره ۲ صنعت نفت، کد پستی ۱۴۵۳۷ ارسال نمایند:

- الف) فتوکپی آخرین مدرک تحصیلی و شناسنامه به همراه دو قطعه عکس
 - ب) اعلامیه واریز ۶۰,۰۰۰ ریال به حساب شماره ۲۰۲۱۵-۹۹۱ بانک تجارت شعبه گلستان به نام مرکز آموزش حسابداران خبره مدیریت
- متقاضیان جهت کسب اطلاعات بیشتر می توانند با تلفنهای ۷-۸۲۲۲۴۸۶ تماس حاصل فرمایند.